

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

כג

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

בלק כב כג

תרגום אשכנזי קלא

עם בלק ויבאו קרית חצות :
 מ ויזבה בלק בקר וצאן וישלח
 לבלעם ולשרים אשר אתו :
 מוח ויהי בבקר ויקח בלק את
 בלעם ויעלהו במזות בעל וירא
 משם קצה העם : כג ח ויאמר
 בלעם אל בלק בנה לי בזה
 שבעה מזבחת והבן לי בזה
 שבעה פרים ושבעה אילים :
 ז ויעש בלק כאשר דבר בלעם
 ויעל בלק ובלעם פר ואיל
 במזבחת : ג ויאמר בלעם לבלק
 חתיצב על עלתך ואלכה אולית

מיט בלק : אונד זיא קאמען
 נאך קרית חצות : (מ) בלק
 של אכטעטע גראסען אונד
 קליינען פיה : אונד שיקטע
 דעם בלעם דאפאן, נעכוס
 דען פארנעהמען, דיא בייא
 איהם ווארען : (מא) דען
 מארגענו נאם בלק דען בלעם,
 פוהרטע איהן אויף דיא
 האהען בעל : אונד צייגטע
 איהם פאן דא איינען טהייל
 דען פאלקו :

כג (ח) בלעם זאגטע צו
 בלק : בויאע מיר
 אללהיר זיבען אלטארע,
 אונד שטעללע מיר היהער
 זיבען שטירע, אונד זיבען
 ווידער : (כ) בלק טהאט
 וויא בלעם געשפראכען :
 ווארויף בלק אונד בלעם
 אויף יעדעם אלטאר איינען
 שטיר אונד איינען ווידער
 אפפערטען : (ג) בלעם
 שפראך צו בלק, בלייבע דוא היר בייא דיינען אפפערן! איך ווילל ווענגעהן, פיללויכט
 פערפניגט

יקרה

תרגום אונקלוס

רש"י

עם בלק ואתו לקרית מחוזתו :
 (מ) ונכיס בלק תורין ועאן וישלח
 לבלעם ולשרים די עמיה :
 (מא) והוה בצפרא ודבר בלק ית
 בלעם ואסקיה לרמת דחלתיה וחוא מתמן קצת מורעמא :
 כג (ח) ואמר בלעם לבלק בנה לי חבא שכעא מדבחין ואתקין לי חבא
 שכעא תורין ושכעא דכרין : (ג) ועבד בלק פניא דייטליל בלעם
 ואסק בלק ובלעם תור ודבר על כל מדבחא : (ג) ואמר בלעם לבלק אתעתד
 על עלתך ואיהד טאים

(לט) קרית חצות : עיר מלאה שוקים
 חכמים וכסים וטף בחיובתיה לומר ראה ורחם
 שלא יעקרו אלו : (מ) בקר וצאן : דבר שועט
 בקר אחד וצאן אחד בלבד : (מא) במות בעל :
 כתרגומו לרמת דחלתיה שם עבודת אלילים :

באור

מאתה חושב שלא אוכל כנכד : הלכת אלי, זאת אלי : (לט) קרית חצות, שם עדינה :
 (מא) במות בעל, כתרגומו לרמת דחלתיה שם ע"א : (רש"י) :

יִקְרָה יְהוָה לְקַרְאֹתַי וּדְבַר מִוֹד
 יִרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיִּגַּד שְׁפִי :
 דַּוְיָקָר אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר
 אֶל־לִוֹ אֶת־שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת
 עָרַכְתִּי וְאֶעַל פֶּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ :
 וַיִּשָּׂם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בִלְעָם
 וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בְּרַק וְכַהֵן

תדכר

פערפֿיגט זיך דער עוויגע מיר
 ענטגעגען , וואָז ער מיר
 צייגען ווירד , ווילל איך דיר
 ווידער בעריכטען : ער גינג
 אויף איינע בערגשפיטצע :
 (ד) דאָז גאָטטליכע וועזען
 פֿערפֿיגטע זיך אויך דעם
 בלעם ענטגעגען : אונד דויער
 שפראך , איך דוּאָבע זיבען
 אַלטאַרע ערריכטען לאַסען ,
 אונד אויף יעדעם אַל־טאַר
 איינען שטיר אונד איינען
 ווידער געאַפֿערט : (ה) דער

עוויגע רֿענטע דעם בלעם
 געהע נון צו בלק צוריק ,

ר שׁי

תרגום אונקלוס

יערע מיטן טון קדם וי לקדמתי
 ופתגמא דייחוינגי ואחוינגי וואל
 יחידים : (ג) וערע מיטן טון קדם
 לות בלעם ואמר ליה יתשבקעא
 טדבחיין סדרית ואסקית תור ודבר
 על־בֿל־טדבחה : (ה) ושוי וי פתגמא
 בפוטא דבלעם ואמר תוב לות בלק
 וקדין

תטליל

כג (ג) אולי יקרה ה' לקראתי . איט רגיל
 לדבר עמי ביום : וילך שפי כתרנו
 יחידים לזון שפי ושקט שאין עמו אלא שתיקה :
 (ד) ויקר . לשון ערלי לשון נכחי לשון טומאת
 קרי כלומר בקושי ובזיון ולא היה נגלה אליו
 צום אלא בשביל להראות חבתן של ישראל : את
 שבעת המזבחות * שבעה מזבחות ערכתי אין
 כתיב כאן אלא שבעת המזבחות אשר לפני
 אבותיהם של אלו בני לפניך שבעה מזבחות
 ואני ערכתי כנגד כלן אברהם בנה ארבעה
 ויבן גם מזבח לה' הנראה אליו ויעתק משם
 הברה וגומר ויאהל אברהם וגומר ואחד בחר

השוריה ויחמק בנה אחת ויבן גם מזבח וגומר ויחמק בנה שנים
 אחד בשכם ואחד בבית אל : ואעל פר ואיל במוזב . ואברהם לא העלה אלה איל אחד .
 ארה

באור

כג (ב) פר ואיל במוזב , בכל מוזב ומוזב והוא דרך קצרה כאלו אמר במוזב האחד
 מכל המוזבות : (ג) ודבר , סמוך אל מה , והשעור והגדתי לך את דבר המראה
 אשר יראני , וכן מורה סדר הטעמים , כי תיבת לקראתי בטעם ז'ק , ולזה ודבר מה יראני
 מוסב על והגדתי לך , וכן מתורגם בל"א : שפי , שרש שפה , ולדעת ר' יהודה הוא מגזרת
 ושפי עמיתיו לא ראו (איוב ל"ג כ"א) , שפירושו נשברו ונכתמו , ותרגום ואכת אתו טחון
 (דברים ט') ושפית יתי בשפינא , וכן כאן שהלך ברות נשברה : ולדעת הרד"ק בשרשים הוא
 מענין אפתח על שפיים כהרות (ישעיה נ"ח י') , קול על שפיים (ירמיה ג' כ') , שפירושו
 מקום גבוה * (ולדעתי גם ושפי עמיתיו שבאיוב הוא מלשון גובה וכן פירושו , וכל בשרו מראי ,
 כלומר שחמות הקולי יכלה הנשר ולא יראה עוד , והעצמות שהיו מוכים , יתגלו ויראו עתה ,
 ככלות הנשר שעליהם , והו ושפי עמיתיו לא ראו , פי' אשר לא ראו עד הנה) : ובאורו פה
 שהלך אל שפי , ומחסר אלת אל , כש ויבא ירושלים (מלכים א' ג' ט') , נסעו העם סגרות
 (כמדבר)

בלק כג

תְּדַבֵּר : ו יֹשֶׁב אֱלֹיו וְהִנֵּה נֹצֵב
עַל-עֲלֹתָו הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב :
וַיֵּשֶׁא מִשְׁרֹו וַיֹּאמֶר מִן-אַרְם
יִנְהַגֵי בְלָק מִלֶּךְ-מוֹאָב מֵהַרְרֵי
קָדִם לָבָה אַרְהֵ לִי יַעֲקֹב וּלְכָה
זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל : ח מָה אֶקֶב לֹא

קבה

תרגום אשכנזי קלב

אונד רעדע אלוא : (ו) ער
גינג צו איהם צוריק, אונד
דויער שטאנד נאך ביים
זיינעם אפפער : ער, נעכט
דען פארנעהמען העררן און
מואב : (ז) יענער רהוב זיינע
גלייכניסרעדע און אונד
שפראך : פאן ארם לים בלק
מיד קאממען, דער קאניג צו
מואב פאם געבירגע דען
אויפגאנגו : קאממע! פער.

פלוטע מיר יעקב, קאממע, שילט אויף ישראל! (ח) זאלל איך פערווינשען,
דען

רשי

תרגום אונקלוס

(ו) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישרא' בשני
שאותיהם אמר לי לקבלם שמה אחד מהם אינו
עוֹבֵהֶק : (ח) מה אקבל לא קבה אל • כשהיו
ראוים להתקבל לא נתקבלו כשהזכיר אביהם
את עוכס כי באפס הרגו איש לא קבל אלא אפס
שנאמר ארור אפס כשנכנס אביהם בזרמה
אל אביו היה ראוי להתקבל מה נאמר שנס
ברוך יהיה • במברכים נאמר אלה יעמדו לברך
את

תמליל : (ו) ותב לוֹתִיה וְהָא מְעַתָּה
עַל עֲלֹתֶיהָ הוּא וְכָל רִבְרֵי מוֹאָב :
(ז) וַיִּשְׂא מִן אַרְם וַיֹּאמֶר מִן אַרְם דְּבַרְנֵי
בְלָק מִלְכָּא דְמוֹאָב טַמְרֵי טַמְרֵי יִנְחָא
אֵיתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תְרִידָ לִי
יִשְׂרָאֵל : (ח) מָה אֶלְוִיָּה דְלֹא
לטיה

באור

(במדבר י"א ל"ה). והנה כבר היה בהר, כמ"ש ויעלהו צמות בעל, רק שהלך אל המקום
הגבוה שבהר ההוא, כך פי' הרמב"ן : (ד) ויקר, בעבור שלא היה האיש הזה מגיע למעלת
הגבוהה על כן יאמר בו כלשון הזה כי עתה בא אליו דבור ה' דרך מקרה, ולכך אמר ג"כ ויבא
אליו לא בלעם כי הלשון הזה לא יאמר בבניאים רק במי שלא בא במדרגה ההיא, וכן ויבא אליו
אל אבימלך (בראשית כ"ג) ויבא אליו לא לבן (שם ל"א כ"ד) • (הרמב"ן) : (ז) וישא משלו,
בא בפיו זה המשל, משלו, כל מאמר נעים המקובל על נפש השומע עד שתפסל בו אחת מן
ההתפעלויות יקרא עליה, ואם יוליד שחוק והתול יקרא לבון : והמליצה היא מחוברת או בלתי
מחוברת (גנובין אדר אונגבוונדן), והמחוברת היא הנבנית על סדר כלה ויחס קטוב בין סלקי
המאמר כענין החרוזים הידועים בכל לשון ולשון כפי ענינה ומותה, הארכנו מזה בפ' בשלח
בבאור שירת הים, וזכרנו ההבדל העצום, שבין לה"ק ליתר הלשונות הנודעות לנו, בבחינת
החבור המכוונת הזו : והנה כל מליצה מחוברת הנבנית על גנון תקרא שיר או שירה (גואנג),
חולת הגנון תקרא משל (גדיכט, גלייכניסרעדי), לפי שהמליץ משתמש על הרוב במשלים ודמיונות,
לעורר המחשבה ולחזקה עד שתפסל מומנה הנפש : מהררי קדם, מורח, והוא כפל לשון
כדרכי השירים, כי כבר אמר בתחלה מן ארס ינחני, וכן כתוב ארס מקדם (ישעיה ט"ו),
והשעור טורח גדול מאדן רחוקה ובחנם כי לא יועיל לו : לכה ארה לי, הראוי להיות יאמר
לכה, רק כי כן דרכי השירים : זעמה, לפי דעת הרשב"ם הז"ן בפתח לפי שהוא צווי ואם היה
צווי"ס היה צינוני, כמו והיא שופטה את ישראל (שופטים ד' כ"ד) • אך בכל הספרים מלאנו
צווי"ס • וכתב הרד"ק בשרשים שראש זעם שהו"ן בחולס להאריך על העי"ן • ובאור המלה כתב
הרד"ק שהוא לשון מליצה וזעף וכעם : (ח) אקב קבה, ענין קבלה, ושרשו קבב, והדגש
שנבית

רען גאטט ניכט פֿערווינשט ? זאלל איך שעלטען, דא דער עוויגע ניכט שילט? (ט) איך זעהע עז פֿאַם גיפֿעל דער פֿעל־זען, בעשוואַע עז פֿאַן היגעלן העראַב: דאָז פֿאַלק ווירד אַבגעזאָנדערט וואָהנן, מאַן ווירד עז ניכט צו היידען רעכנען: (י) ווער צעהרט דיא מענגע יעקב'ז, וויא שטויב, בעשטיממט דען

קִבְּהָ אֵל וּמָה אֲזַעם לֹא זַעם יְהוָה: ט כִּי־מֵרָאשׁ צָרִים אֲרֵאֲנוּ וּמִגְבֻּעוֹת אֲשׁוּרֵנוּ הֵינּוּ עִם לְבַדְדֵנוּ יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב: י מִי מִנָּה עֲפָר יַעֲקֹב וּמִסָּפֵר אֶת־רֵבַע יִשְׂרָאֵל תַּמּוֹת

פֿירטען טהייל ישראל'ז ? א !

נפשי דאס

תרגום אונקלוס

רשי

את העם במקלים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רנה להזכיר עליהם שם קללה: לא זעם ה'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכיון השעה שהקב"ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי איך חזו שנאמר עמי זכור כל מה יען וגומר ומה ענה אותו וגו' למען דעת כדקות ה' (מיכה ו'): (ט) כי מראש נודים אראנו אני מסתכל בראשית ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחוקים כנורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות: הק' עס' הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון בדד כתרגומו: ובגוים לא

לְטִיָּה אֵל וּמָה אֲתַרְבִּיָּה דְלֹא תַרְבִּיָּה יי: (ט) אַרְי מְרִישׁ מְרִיא חוֹתֵמֵיהּ וּמְרִטָמָא סְכִיתִיהָ הָא עָמָא בְּלַחֲדֵיהּ עֲתִידִין דִּיחֲסֵנוּן עֲלֵמָא וּבְעֵמְטִיא לֹא וְתַדְנִין גְּמִירָא: (י) מִן יִכּוּל לְמַטְעֵי דְעֲדָקָא דְבֵית יַעֲקֹב רָאֲמִיר עֲלֵיהוֹן יִסְגִּין כְּעַפְרָא דְאַרְעָא אִו תְּדָא מִאַרְבַּע מִשְׁרֵיתָא דְיִשְׂרָאֵל תַּמּוֹת נפשי

האומות שנאמר כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' (ירמיה ו') אינן נמכין עם השאר' דבר אשר כשהן שמתין אין אומה שמה עמהם שנאמר ה' בדד ינחנו וכשהאומות בעונה הם אוכלים עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החסנון חזו ובגוים לא יתחשב: (י) מי מנה עפר יעקב וגומר כתרגומו דעדיקא דבית יעקב וכו'

באור

שבני"ת הוא לחסרון אות הכפל, ובמלת אקב לא יוכל לבא בני"ת לפי שאין בה נקודה, והדגש שבני"ת לדעת קצת מדקדקים יורה על חסרון אות שלאחריו, ולדעת אחרים הוא לתפארת ואוגם לדעתו אין תפארת בתוספת דגש, לכן נראה שבא להשלים התנועה הקטנה שלפניו כי משפט העתיד הזה בתשלומו אקבוב, ע"ז אפקוד, פ"א הפעל בשו"א נח לתשלום הת"ק שבאותיו איתן שלפניה, ובכפולו נשמט עי"ן הפעל, והוטל תנועתו על פ"א הפעל ולא נשאר א"כ מקום לתשלום הת"ק שבאותיות איתן, לכן על הרוב בשרשי הכפולים התלוש הת"ק התיא לת"ג, כמו יסוב איתו (מלבי"ם א' ז' כ"ג) שיר"ד איתן בקמן, ופעמים שדגשו פ"א הפעל לבורקהשלמו" היה, כמו ראבת אותו (דברים ט' כ"ח), שרשו כתב, וכשאר חל"ק איתן בת"ק, והשלימות ע"י הדגש שבפ"א הפעל, וכן בתיבת אקוב שלפניו: והה"א במלת קבה היא במקום וא"ו הכנוי לנסתר ר"ל קב אותו, כמו כי פרעת אהרן (שמות ל"ב כ"ה), ויש אהלה (בראשית י"ב): (ט) כי מראש צרים אראנו, בעונה שהעלהו בנות בעל לראותו, אמר מראש נדים וכן הגבעות אני מביט בו, ורואה אותו, כי נשכון

בפשי מוזה ישראלים ותהי אחריתי
 במהו: יא ואמר בלק אל בלעם
 מה עשית לי לקב איבי
 לקחתיד והנה ברכתך:
 יב ויען ויאמר הלא את אשר
 ישים יהוה בפני אתו ואשמור
 לדבר: חמישי יג ויאמר אליו בלק
 לד-נא אתי אל מקום אחר
 אשר תראנו משם אפס קצהו
 תראה וכלו לא תראה וקבנו

דאם איך שטירבע דער גע-
 רעכטען טאָד! דאָס מיין
 ענדע, וויא דאָן איהריגע
 וויא! (יא) דאָ שפראַך בלק
 צו בלעם, וואָ טהוּט דוא
 מיר דאָ? איך דאָבע דיך
 קאַממען לאַסען, מיינע
 פֿיינדע צו פֿערווינשען, אונד
 דוא ועגנעזט יא! (יב) יענער
 אַנטוואָרטעטע אַבער אונד
 שפראַך: מוס איך ניכט דאָן-
 יעניגע טרייאַליך נאַכרעדען,
 וואָ מיר דער עוויגע אין דען
 מונד לעגט? (יג) בלק שפראַך
 צו איהם, זאָ קאַממע דען
 מיט מיר, אָן איינען אַנדערן
 אָרט, דאָ דוא דאָן פֿאַרק
 זעווען קאַנט, יעדאָך נור

איינען טהייל דאָפֿאָן, אַבער ניכט דאָן גאַנצע ווירוט דוא איבערזעהען קאַננען:
 אונד פֿערווינשע מיר ען

תרגום אונקלוס

רשי

בפשי מוזה דקשיטוהי ותהי סופי
 בותהון: (יא) ואמר בלק לבלעם
 מה עבדת לי למילט סנאי דברתיך
 והא ברקא מברכת להון: (יב) ואתיב
 ואמר הלא ית די שניי בפומי יתיה
 אמר למללא: (יג) ואמר ליה בלק איתא כען עמי לאתר אוחרן דתחויניה מתמן
 לחוד קצתיה תחוי וכוליה לא תחוי ותרגוטיה

וכו' מארבע משרייתא ארבע דגלים * דבר
 אחר עפר יעקב אין חשבון במטת שהם
 מקיימים בעפר, לא תחרוש בשור ובחמור לא
 תורע כלאים אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא
 בהם: ומספר את רובע ישראל * רביעותיהן
 זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמות כפשי
 מות

באור

מכון לבדו ואין עמוגוי אחר, ראה בחכמתו שתעמוד זאת האומה לבדה ולא תתערב עם אחרת
 במוטבנות עליו לעזוב תורתה, כאשר עשו כל האומות: יחשוב, לפי שהמספר תלוי במחשבה
 אמרו כן בענין המספר: (י) מי מנה עפר יעקב, שהוא רב כעפר הארץ ולא תדבק בהם
 קללת אויב: ומספר, מקור בפלג סם, ופירושו כמו ולספור, כי הענין מורה עליו שהוא
 מקור, ועוד ראיה ממלת את שלא תבוא כי אם אחר הפעלים, ודומה לזה ולעסע את המטות
 (במדבר' ב'): רבע, סם לחלק הרביעית מן הכל, ולפי שאמר למעלה וירא משם קצה
 העם, לז"א פה שאפילו הקנת שאכירואה שהם לערך חלק הרביעית מכלם, מי יוכל לספרם:
 מוח ישרים, ושדים הוא תואר אל חכמי תוס ויוצר, ובאורו מות של ישרים: ותהי אחריתי
 כמהו, יתכן שרמו פה על השארת הנפש אחר המות, ולזה התאזה תחלה אמיתתו תהיה כמות
 הישרים

פֶּאֶן דִּא אוּיז : (יד) ער נאָם
 איהן מיט , אויף דען גיפֿעל
 דען בערגן פֿסגה , אין דאָן
 געפֿילדע דער האַכוואַכטער :
 בוואטע זיבען אַלטאַרע , אונד
 בראַכטע אויף יעדען אַלטאַר
 אוינען שטיר , אונד אוינען
 ווידער : (טו) יענער שפראַך
 צו בלק , בלויבע הור בייִה
 דיינען אַפֿפֿערן : איך ווילל
 דאָרט אוינער ערשוינונג
 ענטגעגען זעהען : (טז) דער
 עוויגע פֿערפֿיגטע זיך אויך
 צו בלעם , לעגטע איהם דיא
 אַנטוואַרט אין דען מונד :
 אונד שפראַך , קעהרע צו
 בלק צוריק , אונד שפּריך
 אַלזאָ : (יז) אַלו ער צו איהם
 קאָם , שטונד ער נאָך בייִה
 זיינעם אַפֿפֿער , נעכט דען

לִי מִשָּׁם : יד וַיִּקְהָלוּ שָׂדֵה צִפִּים
 אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבְנֶן שִׁבְעָה
 מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ :
 טו וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הַתִּיָּצֵב כֹּה
 עַל־עֲלֹתֶיךָ וְאֲנֹכִי אֶקְרָה כֹּה :
 טז וַיִּקַּר יְהוָה אֶל־בְּלָעָם וַיִּשָּׁם
 דְּבַר בְּכֹיז וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק
 וְכֹה תִדְבָּר : יז וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה
 נִצָּב עַל־עֲלֹתוֹ וְשָׂרֵי מִזְבְּחֵי אֱתוֹ
 וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה־דְּבַר יְהוָה :
 יח וַיִּשָּׂא מִשָּׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק
 וּשְׁמַע

פֶּאֶרנעהמען אויז מואב : בלק זאָגטע צו איהם , וואָ האַט דער עוויגע געשפראַכען ?
 (יח) ער הוב זיינע גלייכניסרעדע אָן , אונד שפראַך וואַלאַן , אָ בלק ! מערקע

רש"י

תרגום אונקלוס

מות ישרים * שבהם : (יג) וקצנו לי . לשון
 צווי קללהו לי : (יד) שדה נופים * מקום
 גבוה היה שם הנופה עמוד לשמור אם יבא
 קיץ על העיר : ראש הפסגה . בלעם לא היה
 קוסם כבלק ראה בלק שעמדה פרעה להפך
 צישראל משם . שם מות משה וכסבור שם
 מחון עליהם הקללה חו היא הפרעה שאני
 רואה : (טו) אקרה כה * מלת הקב"ה :
 אקרה * לשון אהבה : (טז) וישם דבר בפיו *
 ומה היא השימה הזאת ומה חכר המקרא
 באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה
 שומע שאינו נראה לקבל אמר מה אני סוחר אל
 בלק לנערו ונתן לו הקב"ה רסן וסכה בפיו
 באדם הטיקס בהמה נחמה להוליכה אל אשר
 ירצה אמר לו על כהך תשוב אל בלק :
 (יז) ושרי מזבחי אבני * ולמעלה הוא אמר
 וכל שרי גואש כיון שראו שאין בו תקוה הלכו
 להם מקבתם ולא נשארו אלא מקבתם :
 בראותך : (יח) קום בלק * כיון שראהו מנמק בו נתכוון לנערו עמוד על רגליך איך רשע
 לי שם

לִי מִתְמָן : (יד) ודכריה לחקל סבותא
 לריש רמתא וכנא שבעא מדבחי
 ואסיק תור דדבר על כל מדבחא :
 (טו) ואמר לבלק אתעתד חקא על
 עלתך ואנא אתמטי עד כא : (טז) וערע
 מיטר טון קדם יי לבלעם ושיו
 פתגמא בפוטיה ואמר תיב לוותי
 בלק ובדין תטליל : (יז) ואתא לוותיה
 והוא מעתד על עלתיה ורכרבי מזבחי
 עטיה ואמר ליה בלק מה טליל יי :
 (יח) ונטל טתליה ואמר קום בלק
 ושמע

שם
 ית
 וד
 שם
 (ש)
 בני
 בע
 רמ
 וע
 (פ)
 הי
 יק
 עמ
 כי
 ונס
 צו
 נכ
 תת
 מן
 לט
 צו
 (ד)
 פיר
 עדי
 אס
 ד'
 (ת)
 (ח)
 תוס
 הכ
 כל
 למ

וּשְׁמַע הָאוֹיְנָה עֲדֵי בְנֵי צַפּוֹר :
 יֵט לֹא אִישׁ אֶל וַיְכַזֵּב וּבֶן-אָדָם
 וַיִּתְנַחֵם הִהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה
 וְדַבֵּר וְלֹא יִקְיַמְנָה : כ הִנֵּה בְרֶךְ
 לקחתי

מערקע אויף ! זאָהן צפּוֹר ,
 דאָרע מיר צו ! (יט) גאַטט
 איזט קיין מענש , דאָס ער
 טריגע , קיין זאָהן אדם'ו ,
 דאָס ער וויד בעדענקע :
 זאָללטע ער וואָהלשפרעכען ,
 אונד ניכט טהון ? ער רעדען ,
 אונד ניכט האַלטען ? (כ) צום
 זעננען

תרגום אונקלוס

רש"י

וּשְׁמַע אֲצִית לְמִיטְרֵי בֵר צַפּוֹר :
 (יט) לֹא כְּמַלְוֵי בְנֵי אִנְשָׁא מִימְרֵי אֱלֹהָא
 בְּנֵי אִנְשָׁא אֲמָרִין וּמְכַזְּבִין וְאֶפְדֵּלֵא
 כְּעוֹבְדֵי בְנֵי בְשָׂרָא דְאָנוּן גְּזָרִין
 לְמַעַבְדַּ וְתִיבִין וְתַמְלִיכִין דְּהוּא אָמַר
 וְעֵבִיד וְכָל מִיטְרֵיהּ מְתַקְּמִים :
 (כ) הָא בְרֶכְו קַבְלִית

ליטב ואני שלח אליך בשליחיתו של מקום : צפּוֹר
 צפּוֹר - לשון מקרא הוא זה כמו חיתו יער
 (תהלים ק"ד) וחיתו ארץ (בראשית א')

למעט מים (תהלים קט"ו) : (יט) לא איש
 וגומר . כבר נשבע להם להביאם ולהורישם
 ארץ ז' אומות ואתה סבור להמיתם במדבר :
 הוא אמר וגו' . בלשון תימה ותרגומו ותייבין
 ומתמלכין חזרין וממלכים לחזור בהם :
 (כ) הנה ברך לקחתי . אתה שאלני מה דבר
 ה'

באור

הישרים שבנהסוואו תהיה גם אחרית התקוה לנפש בעולם הבא כמוהו : (יג) לך נא , שרצו
 יך , והוא אחד משלשה מקומות שכתב הכנזי ליחיד בלשון הליכה בלא ה"א ע"פ מסורה :
 אפס , ענינו כמו ואלס , כמו שתרגם המתרגם האשכנזי (יעדאך) : וקבנו , מלה זרה ,
 כי ה' משפט לבא וקבנו , הקו"ף בפת"ח כמשפט הכפולים הבני"ת בקיין לחסרון בני"ת ע"פ ,
 ובסגול עם שורק ה"ט"ן לכנזי הנסתר , כמו בדד ינחננו (דברים ל"ב י"ב) : ובחלקו
 צו העדקדקים הראשונים ר' יהודה חיון ור' משה הכהן והראב"ע והרד"ק , ובעיני
 בכונה דעת האומרים שבאה ה"ט"ן תח' אות הכפל , כאשר מנאנו לשמיד מעזייה (ישעיה כ"ג י') ,
 תחת מעזייה , כי לא תמנו (איכה ג' כ"ב) , תחת תמנו , ולכן הקו"ף קמוצה כמשפט הכנזי
 מן השלמים עם הכנזי , כמו וברג' , כי בא פה השרש בשלימות , רק שחלפה למ"ד הפעל
 לט"ן , גם הבני"ת בשו"א על דרך השלמים , והנו"ן בשול"ם כמשפט לפני ווא' הכנזי
 צנזחה בלי ה"א או ט"ן לפניה , ואם כי לא מנאנו כנזו ווא' הכנזי בלי ה"א או ט"ן לפניה , אין
 צו זרות כ"כ הואיל והכנזי יתדמה לעתיד ובעת' מנאני רב' כן , גם יתדמה לזקור כמ"ש הרד"ק :
 (יד) שדה צפים , מקום גבוה היה שם הטופה עומד ורואה למרחוק : (יח) האוינה עדי ,
 פירוש דברי , וכן ועדיכס אתנוכן (איוב ל"ב י"ב) , פירוש אתנוכן דבריכס , ויתכן שהס' מל'
 עדין לבגוס (תהלים ל"ב ט') , שפירושו פיו ולפיכך יקראו הדברים כן , ואפשר שהס' משרש
 אחד והחכס רבי יוכה פירשו בענין אל כלומר האוינה אלי , וכן אמר כמהו עדיך תאתה (מיכה
 ד' ח') , כ"כ הרד"ק בשרש עד , וכ"כ שהוא המלה עד עם הכנזי , וכן עדיך כל בשר יבאו
 (תהלים ס"ה ג') , הוא כמו אליך : בנו צפר , הוי"ו נוספת , כמו למעיט מים (סס קי"ג
 ח') : (יט) לא איש אל ויכזב , שם כוזב הוכח על נושא הטובה המדומה ובלתי קיים , כמו
 תוחלת נכונה (איוב מ"א ז') , מחסה כוזב (ישעיה כ"ח י"ז) , אל תכזב בשפתך (יו"ב ד' ט"ז) ,
 הרנין א תוליד בלבי תוחלת נכונה , תקוה לדבר שלא יהי' , כל האדם כוזב (תהלים קט"ו י"א) ,
 כלומר שאין צו טוב קיים ונאמן כלל : ושם נחמה נופל על השתנות העבה והעתקתה מודה
 למדה שכנגדה , כגון מן הרעה אל הטובה , ויחסס ה' על הרעה (שמות ל"ב י"ד) , או להפך ,
 ובחמתי

ועגנען האבע איד בעפעהל :
ער דראט געזעגנעט , איד
קאנוניכט ווענדען : (כא) מאן
שוואט קיין אונגליק פיר יעקב ,
מאן זיהט קיין עלענד פיר
ישראל : דער עוויגע , ויין
גאסט , איזט מיט איהם ,
האלט קאנגליכע רעזידענץ
בייא איהם : (כג) דיא מאכט ,
דיא אויז מצרים ויא גע
פיהרט : האט

לקחתי וברך ולא אשיבנה :
כא לאהביט און ביעקב ולא
ראה עמר בישראל יהוה
אלהיו עמו ותרועת מלך בו :
כג אל מוציאם ממצרים
כתועפת

רש"י

תרגום אונקלוס

ה' קבלתי ממנו לברך אותם : וברך ולא
אשיבנה * הוא ברך אותם ואני לא אשיב את
ברכתו : וברך * כמו וברך וכן היא גורת
ר"ש אויב חרף כמו הרף וכן ובזע ברך
(תהלי' י"ד) המהלל ומברך את הגזל ואומר
א תירא כי לא תענש שום יהיה לך מרגז הוא
להקב"ה ואין לומר ברך שם דבר שאם כן היה
נקוד בפתח קטן (ר"ל סגול) וטעמו למעלה
אבל לפי שהוא ל' פעל הוא נקוד קמן קטן
וטעמו למטה : (כא) לא הביט און ביעקב
וגמר * כתרגמו * דבר אשר אמרי פשוטו הוא
שביעקב שכשהם עוברין על דבריו אינו מדקדק
ותעמלן שהם עוברין על דתו : עמל * לשון
עבירה כמו הרה עמל (תהלי' ז') כי אתה
עמל וכעם תביט (שס' י') לפי שהעביר הוא
עמל לפניו אינו זז מתוכו : ותרועת מלך בו *
ט"ו ויתנו למרעהו (שופט' ט"ו) וכן תרגם
מוציאם ממצרים * אתה אמרת הנה עם יצא
ממצרים לא יצא מעצמו אל הארץ הותיחס :

קבלית ואקריבינה לישראל ולא אתיב
ברכתי סגיה : (כא) אסתכלית לית
פליחי גילולין ברכות יעקב ואף לא
עבדי ליאות שקר בישראל מטרא
דיי אלההון פסערהון ושכינת טלפהון
ביניהון : (כג) אלהא דאפקיטין
מטצרים תוקפא

באור

וכחמתי על הטובה (רמיה י"ט י') וכן מן היגון אל הדומיה , כמו ויחס יחסק אחרי אונ
(בראשית כ"ד ס"ז) , לחס כל אנבים (ישעיה ס"א ב') : מעתה יאמר לא איש א שידבר טוב על
גוי ועל ממלכה , ובלבו שלא לעשותו , ולא בן אדם שיועתק מעצה לענה בהשתכות הרצון , ועל
הדבר השליד תחלת מדומה , יאמר בל"א (טריגן) , ותטות הלב מעצה לענה בל"א (זך
אנדרש נדענקן) : ההוא אמר ולא יעשה , לשון תמי' ושב על אל הנוכח , ופי' האם אל
יאמר דבר ולא יעשה : (כ) הגה ברך לקחריו , לברך אותם , והוא מקור : וברך שב אל
השם שהוא ברך אותם כבר ואותה הנרכה לא אשיבנה , וברך הוא פעל עבר : (כא) לא
הבים און ביעקב , אינו דונה לענשן אף כשהן חוטאין , כדכתיב וירא און ולא יתבונן (איוב
י"א י"א) , ולא הביט , הכוונה אינו דונה להביט , כן פי' רש"י והרשב"ם ויותר נרא' לפרש
און מלשין שבר ובער ויגיעה , וכן עמל אחי הוא בענין זה , כמו שכתב הרד"ק בשרשים שם
און , והביא שם ראייה מכסוק ורהנס עמל ואון (תהלים ג' י') , ועפ"י יחזיר הפסוק הוא
לשפניו חיצור נאות , הנה ברך לקחתי ולא אשיבנה , (לא אוכל לחזור ולהשיב מהם ברכתם) ,
לא הביט (המביט , והוא הנביא הדואה העמיד כעוני היום) , און (שבר ובער) ביעקב , ולא
ראה

בלק כג

תרגום אשכנזי קלה

כַּתּוּעַפַת רֵאִים לִו: כַּ כִּי לֹא-
נַחַשׁ בִּיעֶקֶב וְלֹא קָסַם בִּישְׂרָאֵל
בְּעַת יֵאמֹר לִיעֶקֶב וּלְיִשְׂרָאֵל
מִהַדְפַּעַל אֵל: כַּד הֵן עָסַם כַּלְבִּיא

הַאֵט אֵינְעוּ רֵאִים הַאֵר-
שְׂטֵרעֶכְנֵדע געוואָלט :
(כג) ווידער יעקב וזיל־פֿט
ניכט צוֹיבערִיִיא , אַהַנְדִונְגוּ-
קוֹנֹט ניכט ווידער יִשְׂרָאֵל :
יעקב אונד יִשְׂרָאֵל ערפֿאַהרען
צור צײט , וואָז אױהרנטוועגען
גאַטט געטהאַן : (כד) זױרע

יקום

דאָס פֿאַלק! ווייַ אױן לעאַפֿאַרד זײַ

ר ש י

תרגום אונקלוס

כתועפות ראם לו • כתוקף רים וגובה שלוכן
וכסף תועפות (איוב כ"ג) לשון מעוז המה
ואומר אני שהוא לשון עוף יעופף (בראש' א')

תּוֹקֶפָא וְרוּמָא דִּילִיה : (כג) אַרִי לֹא
נַחַשׁיָא אָבֵן דִּי יַטֵּב לְדַבֵּית יַעֲקֹב וְאַף
לֹא קָסַמְיָא רַעֵן פִּרְכּוּת פִּיתֵי יִשְׂרָאֵל
בְּעִדּוֹן יֵתְאֹמֵר לִיעֶקֶב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה
עָבַד אֱלֹהֵא : (כד) הָא עָמָא כַּלִּיתָא
שְׂרִי

ליעקב וגו' • עוד עתיד להיות עת כעת הזאת
ולמדים תורה מפיו ומקינתן לפנים ממלאכי
והיו עיניך רואת את מוריד (ישעיה למ"ד) •
דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא
לשון הווה אינן נריכין למנחש וקוסם כי בכל
עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל
הקב"ה ומה גזרותיו במרום אינן מנחשים וקוסמים
אלא כמסר להם על פי נביאיה' מה
היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים
להם ואונקלוס לא תרגם כן : (כד) הן עס
כלביא יקום וגו' • כשהן עומדין משנתן עשרית
הן מתגברים כלביא וכארי למטוף את המנות
ללבוש

באור

ראה (הרואה במראות אלהים), עמל (יגיעה ופירענות) בישראל, ה' אלהיו עמו [להצילו
מכל רע, כענין שנאמר כי אהך אתי להצילך כאשר ה' (ירמיה' א' ח')], וכן מתורגם כל"א :
וחרועה, לשון חכה וריעות, כמו רעדוד (שמואל ב' ט"ז ל"ז), למרעהו אשר רעה לו (שופטים
י"ד כ'), והוא כפל מליצה ה' אלהיו עמו : (כא) אל, הוא קודש, הוא התקוף ובעל היכולת
והכחות כלם, ואחרי שכפי הנחתו הראשונה בלשון הוא שם כולל לכל כח, יפה דמהו המעורר
לראש, שהוא התקוף והאמין בחיות, והוא לטבר את האזן מה שהי' יכולה לשמוע • אבל כדי
להמתיק המליצה כל"א, תרגמו המתרגם (דיו מאכט), כי אם תתרגמו כל"א (גאט), שוב
לא יתכן ליחס לו תועפת ראש, כידוע לכל מי שיש לו איך לטעים נעימות המליצה : ואם תרצה
אמור (דר מעכטיני, דר אויש מזרים זיא גפיהרט), אבל אם תרצה לתרגמו (דר אלמעכטיני),
כבר שחת נייעם הדברים, כי אחרי שכוללת בטא המאמר את כל הכחות ואמרת שהוא נשגב
על כלם, איך תדמו בטא המאמר עם הראש, שהוא כח אחד מוגבל וכאפס נחשב לנגדו,
הנך רואה ההבדל שבין לשון ולשון, וצריך המתרגם לפעמים לשמור הטעם בשתי הנוטות קצת :
כתועפת, לשון חחק' ולדעת רש"י אינו זו מלשון טבועה והתעופפות, כי ההתעופפות נגובה
הוא תוקף רב, וכן מתורגם כל"א : (כג) כי לא נחש, איין נחש ביעקב להרע או להטיב
להם, ולא קסם בישראל מוזיק או מעיל, כי בכל עת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א' בהם,
כי חלק ה' עמו אינם בממשלת כוכבי השמים וכסיליהם שזיק להם אדם נקסם ונחש כנוים,
כן פי' הרמב"ן, וכן מתורגם כל"א : (כד) הן עס כלביא יקום, רמז כי ינחש מלכי כנען •
והקריב

יָקוּם וּכְאֲרֵי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב
עַד-יֵאָכַל טָרֶף וְדַם-חַלְלִים
יִשְׁתָּה: כִּי וַיֹּאמֶר בְּלָק אֶל-בְּלָעַם
גַּם-יָקֹב לֹא תִקְבְּנוּ גַם-בְּרַדְ לֹא
תִבְרַכְנוּ: כִּי וַיַּעַן בְּלָעַם וַיֹּאמֶר
אֶל-בְּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ
לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יִדְבַר יְהוָה

אתו

זיך אויפמאכט : וויי דער
לאזיע זיך ערהעכט , לענט
זיך ניכט ווידער הין , ביז ער
רויב פערצעהרט , געטרונקען
דער ערשלאנגען בלוט :
(כה) בלק שפראך צו בלעם ,
ווען דווי דאז פאלק ניכט
פערזיגשען וויללוט : זא
זעגע עז וועניגזעעני ניכט :
(כו) בלעם אבער אנט-
ווארטעטע אונד שפראך צו
בלק: האבע איך דיר ניכט
געזאגט , וואז דער עוויגע
שפריכט , דאז

רש"י

תרגום אונקלוס

שָׂרִי וּכְאֲרֵי יִתְנַשֵּׂל לֹא יִשְׂרִי בְּאַרְעִיָּה
עַד דִּיקְטוּל קְטוּר וּנְכִסִּי עִמְטִיָּא
יִרְת : (כה) וַאֲמַר בְּלָק לְבְלָעַם אַף
טִילט לֹא תְלוּטִינוּן אַף בְּרַקָּא לֹא
תִבְרַכְנוּן : (כו) וַאֲתִיב בְּלָעַם וַאֲמַר
לְבְלָק הֲרֵא מְלָלִית עִמָּךְ לְטִיטְר כְּלִי
דִּי־מְלִיל יי

לבוש טלית לקרא את שמע ולהניח תפילין :
לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל
ומחבל כל מזיק הבא לטרפו , כינד קורא
את שמע על מטתו ומסקיד רוחו ביד המקום
בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרם וכלם
מלחמותם ומפילם חללים דבר אחר הן עם
כלבוא יקום וגומר . כתרגומו ודס חללם
ישתה : כתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי
מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר ואת
בלעם בן בעור הקינסם הרגו בני ישראל במדבר
פל חלליהם (יהושע כ"ג) : (כה) גם קב לא

באור

והקרוב אל הדעת כי על הדבר הקרוב ידבר כמו מלחמת מדין שלא נשמע מלחמה כמות שלא
כפקד מורע ישראל אחד ומתו חמשה מלכים ונפש אדם אשר לא ידעו משכבזכר היו שלשים ושתיים
אלף : טרף , ענינו הלקיחה בחטיפה והכאה בכריתה : (כה) תקבנו , הוקלה הני"ת
מהרגש הראוי לבא בה לחסרון בי"ת ע"פ , והדגש שנקו"ף יורה כדעת קנת מדקדקים על חסרון
הני"ת שלאחריו , וקנתם יאמרו שהוא לתפארת , וכבר הגדתי דעתי בזה למעלה במלת אקב ,
ונראה לי עוד לומר בחוסן יותר נאות , כי בין במלת אקב ובין במלת תקבט השרש נקב , ונא
הדגש נקו"ף לחסרון הנו"ן פ"ס , ויהיו ב' השרשים נקב וקבב מורים על ענין אחד , או על
עניינים קרובים זה לזה , וכן בנרכת השם כתוב וקבב וגו' בנקבוס יומת (ויקרא כ"ד
ע"ז) , והם משרש נקב , ואף שם הוא מלשון פרישה , מכל מקום גם הפרישה של שרש זה הוא
לנבואי כי אינו חייב עד שיפרש ויקלל , וכן הביא הרד"ק (במכילת ד"ק דף קס"ו ע"א) בשם אביו
ר' יוסף קמחי , והוא לא הסכים לדבריו כי לא רצה להדבות שרשים רבי' על ענין אחד , אבל
מלאנו במקרא שרש נקב בלי ספק על כוונת הקללה , כמו ואקדב ניהו פתאום (איוב ה' ג') ,
יקבחו אורכי יום (שם ג' ז') , ונדרף עמהם גם מלות אקב וקבנו , ואם יקשה בעיניך
לחבר המקור והעתיד יחד מנורות מתחלפות ולומר קוב (מקור מנורת הכטולים בשקל
כוכ) לא תקבנו (עתיד מנורת חסרי פ"א) , גם לתבר מה חקב עם לא קכה שהוא מהכפולים ,
הנה

בלק כג

תרגום אשכנזי קלו

אתו אעשה: ששי שביעי כז ויאמר
 בלק אל בלעם לכה נא אקחה
 ארמקום אחר או לי ישר
 בעיני האלהים וקבתו לי משם:
 כח ויקח בלק את בלעם ראש
 הפעור הנשקף על פני הישימון:
 כט ויאמר בלעם אל בלק בנה
 לי בזה שבעה מזבחת והבן לי
 בזה שבעה פרים ושבעה אילים:
 לו ויעש בלק כאשר אמר בלעם
 ויעל פר ואיל במזבחת:
 וירא

דאז מוס איד טהון? (כז) בלק
 זאגטע צו בלעם, קאממע!
 איד ווילל דיך נאך אן איינען
 אנדערן ארט מיט גערומען:
 פיללייכט געפאללט עז
 גאטט, דאס דוא מיר עז
 פאן דא אויז פעררווינשעזט:
 (כח) בלק פיהרטע ארווא
 דען בלעם אויף דיא שפיטצע
 דעז פעור, ווא מאן דיא אויז
 זיכט געגען דיא וויזטע צו
 האט: (כט) בלעם שפראך
 צו בלק, בוואע מיר אללהיר
 זיבען אלטארע: אונד שטעל
 לע מיר זיבען שטירע אונד
 זיבען ווידער דער:
 (ל) בלק מאכטע עז זא,
 וויא בלעם געזאגט: אונד
 בראכטע אויף יעדען אלטאר
 איינען שטיר אונד איינען
 ווידער:

תרגום אונקלוס

רשי

יתיה אעביד: (כז) ואמר בלק לבלעם
 איתאדבען אדברניך לאמר אחרו
 אם יהי רענא מן קדם יי ותלוטיה לי
 טתמן: (כח) ודבר בלק ותבלעם
 ריש רטתא דטסתקוא על אפי בית
 ישומון: (כט) ואמר בלעם לבלק
 בנה לי הקא שבעא מדבחי ואתקון
 לי הקא שבעא תורין ושבעא דקרין: (ל) ויעבר בלק בקא דיראמר בלעם ואסיק
 תור ודבר עליל מדבחה:

תקננו * גס ראשון מוסף על גס השני וגם שני
 על גס ראשון וכן גס לי גס לך לא יהיה
 (מלכים א' ג') וכן גס בחור גס בתולה
 (פרשת האזינו): (כז) וקבתו לי * אין זה
 לשון צווי כמו וקבתו אף לשון עתיד אולי ישר
 בעיניו ותקננו לי משם מלד ירש בלעז (והוא
 מאדיר כל"א פלוכין): (כח) ראש הפעור *
 קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות על
 ידי

באור

הנה מבלעו אסף אסף (ירמיה ט"ג), שהמקור מנחי כ"א אל"ף והעתיד מנחי ע"ן חוברו
 כמ"ש הרד"ק ענמו בשרשים שרש סוף: (כז) וקבתו, מפעלי הפעל
 מנחין הקל לנכח עם כנוי הנסתר, ובאורו וקבות אתו, והוא עבר המהוסך לעתיד ע"י הו"ו
 הסודית, ופירושו כמו ותקננו, ובא במקום הטווי: (כח) הנשקף, ענין השגחה והבטה,
 ולא מבלעו בנחין הקל לפי שהעומד במקום גבוה ומביט הוא הרואה והכראה למביטים אליו:
 ולא

בב
 ס
 עם
 דא
 מר
 יך
 זיה
 עיה
 מיא
 אף
 דא
 אמר
 בל
 ה
 של
 תים
 ב"ת
 סרין
 קבו
 ונא
 על
 כ"ד
 הוא
 אביו
 אכל
 (ג)
 ויך
 שקל
 ים